

YANGI O'ZBEKISTON TARAQQIYOTIDA SPORT SOHASIDAGI ISLOHOTLARNING AHAMIYATI

Usmanov Yorqinbek To'liqinali o'g'li

Namangan davlat pedagogika instituti

yorqinbekusmonov48@gmail.com

Ilmiy rahbar: Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) S.Botirova

Annotatsiya: Mazkur maqolada sport sohasidagi islohotlarning yurtimiz jamiyatimiz hayotidagi o'rni asoslangan va tahlil qilingan. Shuningdek, sportni rivojlantirishdagi muhim islohotlar ko'rib chiqilgan.

Kalit so'zlar: Yangi O'zbekiston, sport, ijtimoiy hayot, tizimli islohotlar, axoli bandligi, ommaviy sport tadbirlari, "Uchinchi Renessans".

THE IMPORTANCE OF SPORTS REFORMS IN THE DEVELOPMENT OF NEW UZBEKISTAN

Abstract: This article analyzes and substantiates the role of sports sector reforms in the life of our society. It also examines key reforms aimed at the development of sports.

Keywords: New Uzbekistan, sports, social life, systemic reforms, population employment, mass sports events, "Third Renaissance".

ВАЖНОСТЬ РЕФОРМ В СФЕРЕ СПОРТА ДЛЯ РАЗВИТИЯ НОВОГО УЗБЕКИСТАНА

Аннотация: В статье анализируется и обосновывается роль реформ в сфере спорта в жизни нашего общества. Также рассматриваются ключевые реформы, направленные на развитие спорта.

Ключевые слова: Новый Узбекистан, спорт, общественная жизнь, системные реформы, занятость населения, массовые спортивные мероприятия, «Третий Ренессанс».

KIRISH

Jamiyat hayotida sportning ahamiyati ko'plab omillar bilan izohlanadi va yurtimizda ham ayni ana shu zaruratlar sportga bo'lgan e'tiborni taqozo qiladi. O'zbekiston Prezidenti Sh.M. Mirziyoyev ham "Jamiyatda sog'lom turmush tarzini qaror toptirish, jismoniy tarbiya va sportni yanada ommalashtirish dolzarb vazifalarimiz qatoriga kiradi." [1] deb munosabat bildirgan edilar.

Avvalambor, axolining muntazam sport va sog'lom turmush tarziga intilishi tibbiyotdan to ta'limgacha bo'lgan barcha sohalar bilan bevosita yoki bilvosita rivojlantiruvchi aloqadorlikka ega. Sport insonlarda aqliy, ruhiy jihatlarida ham sihat-salomatlikni oshirish bilan inson resurslarini yaxshilaydi. Yurtimizda sog'lom turmush tarzini faol yoyish maqsadida amalga oshirilayotga ko'plab loyihalar va choralar bilan ham bunday intilishlar rag'batlantirilmoqda. Ko'ngillilar o'rtasida marafonlar, sport bellashuvlarining o'tkazilishi, sport inshootlarining barpo etilishi uchun davlat homiyligi asosida sharoitlarni yaxshilashga qaratilgan tizimli islohotlar jadal amalga oshmoqda. Qonuniy asosda bunday intilishlarning tartibga solinishi uchun 2026-yil 1122-sonli "Jismoniy tarbiya va sport to'g'risida" Qonun qabul qilindi. [2]

METODOLOGIYA

Shuningdek, global dunyoda davlatlar sportning rivojlanishi ta'lim, madaniyat, savdo kabi vositalar qatorida "yumshoq kuch" sifatida ko'rishadi. Sportning rivojlanishi globallashtirilgan dunyoda o'zligini ifodalash uchun davlatlarga zarur. Ispaniya kuchli futbol, Kuba boks, Polsha voleybol an'analari bilan jahonda tanilishga intiladi. Targ'ibot vositasi sifatida bu mamlakatga zamonaviy dunyoda millionlab turistlar oqimini torta oladi. Mamlakat nufuzi, uning jahonda o'z salohiyatini namoyish etish imkoniyati sifatida sportni qadrlaydilar va buning uchun mablag'lar va imkoniyatlarni ayamaydilar. O'zbekiston so'nggi yillarda Jahon miqyosida o'tkaziladigan muhim ahamiyatli sport tadbirlari uchun mezbon sifatida tanlanayotgani, buning uchun yurtimizda qizg'in tayyorgarliklar ketayotgani ham buning tasdig'i bo'la oladi. Bular qatorida 46-Butunjahon shaxmat olimpiadasi (2026-yil), FIFA U-20 Jahon chempionati (2027-yil), Paralimpiya yengil atletikasi bo'yicha Jahon chempionati (2027-yil) IV Yoshlar Osiyo o'yinlari (2029-yil) kabilar bor.

Xalqaro nufuzli tadqiqotlar ham mazkur fikrlarni tasdiqlaydi. Laila El-Dabt va boshqalarning izlanishlari natijasi bunda Qatar mezbonligidagi 2022-yilgi Jahon chempionatini misol keltiradi. Qatar noodatiy tarzda mezbonlik uchun misli

ko'rilmagan mablag'larni yo'naltirdi va bu uzoq istiqbolda mamlakatga doimiy daromad manbalarini keltiruvchi ish o'rinlarini barpo etish, sport infratuzilmasini yaxshilash, turizmni rag'batlantirish uchun qilingan dadil qadam bo'ldi. Mezbonlik xalqaro nufuz va milliy g'urur orqali ijobiy natija berdi. Pirovardida, tadqiqotchilar sportga e'tibor mamlakatning jahon jamoatchiligi bilan hamnafasligi asosi ekanligi asoslab beradi. [3]

Yana bir sabab sifatida sportning keng aholi qatlamlarini uyushtira oladigan jozibadorligini keltirish mumkin. Ayrim hollarda sportdagi raqobat adovat va dunyoning qutblanishiga sabab bo'lishi holatlari ham kuzatilishi mumkin. Buning oqibatida ijtimoiy tartibsizliklar va noxushliklargacha bo'lgan muammoli vaziyatlar yuzaga keladi. Biroq to'g'ri munosabat bilan jamiyatga sport targ'ib qilinishi bunday xavflarni sezilarli kamaytirib insonlar ongida sog'lom munosabatni shakllantiradi. Hatto qadimgi dunyo tarixida ham Yunonistonda dastlab o'tkazilgan Olimpiada musobaqalari paytida urushlar to'xtatilib, jamiyat ezgu g'oyalar atrofida birlashishga intilgan.

MUHOKAMA

Bugungi reallikda ham sport tinchlik elchisi, turli madaniyatlar va xalqlar dunyoqarashini to'qnashtirib ularni yaqinlashtirayotgan, bunyodkor g'oyalar uchun insonlarni jalb etayotgan kuchli omil bo'lib turibdi. Ma'lum ma'noda davlatlarning birlashuvi uchun universal til sifatida xizmat qilmoqda. T.Broch asoslashicha, biz sport muxlislarining g'alaba qozonish instinktlarini ijobiy yo'naltirib, sog'lom raqobat muxitini ta'minlash orqali sportning o'zini emas, sport madaniyatini ham barobar jamiyatga tashviq etishimiz kerak [4]. Aks holda tartibsizliklar, millatchilik, muhlislar ziddiyati, diniy adovatgacha bo'lgan xavflarga duch kelamiz. Yurtimizda ayni masala strategik rivojlanish dasturlarida, ma'naviy-ma'rifiy tashviqotlarda nazarda tutilgan.

Yoshlar tarbiyasida sport to'g'ri nazorat qilinganda jinoyatchilik unsurlarini jilovlaydi, sog'lom turmush tarzini ommalashtiradi. Sport bilan shug'ullanish axolining foydali mashg'ulot bilan bandligini ta'minlashi bilan ahamiyatga ega. Jismoniy tarbiya va sport bilan shug'ullanadigan yoshlar qamrovini kengaytirish masalasi 34-maqsad

sifatida "Mamlakat taraqqiyotining 2030-yilgacha mo'ljallangan ustuvor yo'nalishlari doirasida islohotlarni izchil davom ettirish va yangi bosqichga olib chiqishning qo'shimcha chora-tadbirlari to'g'risida" 16.02.2026 yildagi PF-21-son O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmonida belgilangan [5]. Sport yoshlar bandligini ta'minlash choralaridan biri bo'lgani uchun yoshlar kundalik hayotidan o'rin olishi lozim.

Psixologik va sport sotsiologiyasiga oid tahlillar insonlar bandligi ta'minlanmagan hollarda jinoyatchilik ko'lamini, umidsizlik kayfiyati ortishi muqaarraligini isbotlaydi. Yoshlar muntazam sport bilan hamohang yashaganlarida tobora matonatli, stressdan holi va ishchan tarzda mehnat bozoriga kirib boradilar. Sport bilan professional shug'ullanib, muvaffaqiyat qozonayotgan yoshlarimizning tobora ortib borayotgani mustaqillik yillarida sportga berilgan e'tibor o'z ta'sirini ko'rsatayotganini isbotlaydi. Jismoniy tarbiyaning ahamiyati yuksak baholanib Prezidentimizning "5 tashabbus" loyihalarida, Uchinchi Renessans g'oyalarida, maqsadli davlat dasturlarida alohida o'rin tutib kelmoqda.

Yurtimizda sportga munosabat muayyan davrda "badan tarbiya", "jismoniy tarbiya" kabi terminlar bilan qamrovi keng bo'lmagan tarzda tushuntirilgani ham unga nisbatan jamiyatimizda yuzaki qarashni shakllantirib qo'ygani kabi sabablarni M.Norqobilov o'rganib chiqib muhim ijobiy siljishni e'tirof etadi. Unga ko'ra, "Hozirgi kunda yuqoridagi har ikki tushunchadan ham voz kechilib, jismoniy madaniyat degan tushunchadan foydalanib kelinmoqda [6].

JSST va boshqa xalqaro tadqiqot muassasalari ham sihat-salomatlikni asrash va axolining o'rtacha umr ko'rish davomiyligini oshirishni iqtisodiy barqarorlik, ekologik vaziyat, demografik omillar kabi hayot sifatiga ta'sir qiluvchi omillarni ta'kidlaydilar. Sport esa, bunda obyektiv omillar bilan bog'liq bo'lmagan har bir shaxs tomonidan mustaqil yo'lga qo'yilishi mumkin bo'lgan sog'lom turmush tarzi belgisi sifatida shaxsiy

mas'uliyatdagi omil xisoblanadi. Ya'ni inson hayotidagi salomatlik muammolariga bevosita sport bilan ijobiy yoki unga e'tibosizlik bilan salbiy ta'sir o'tkaza oladi.

Xulosa

Yurtimizda sportga munosabat keskin o'zgarib, axoli salomatligi va sportga jalb etilishi uchun barcha sharoitlar ta'minlanmoqda va bunday o'zgarishlar yaqin avlod hayotida sportni rivojlantirish uchun ulkan imkoniyatlar uchun xizmat qiladi deb prognoz qilish mumkin. Sport nafaqat salomatlik, balki jamiyat birdamligi va mushtarak ezgu maqsadlar yo'lida uyushtiruvchi sabab bo'lar ekan, undan foydalanish lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Mirziyoyev Sh. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. To'ldirilgan ikkinchi nashri. – Toshkent: "O'zbekiston" nashriyoti, 2022. – B. 7.
2. O'zbekiston Respublikasining "Jismoniy tarbiya va sport to'g'risida"gi Qonuni, 24.03.2026 yildagi O'RQ-1123-son // Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi. – URL: lex.uz (murojaat sanasi: 06.07.2026).
3. El-Dabt L., AlReshaid F., Park K., AlBuloushi N., Al-Enzi A. Sustainable strategic nation branding through sports: leveraging soft power via mega-event hosting // Frontiers in Sociology. – 2025. – Vol. 10. – P. 3. – URL: DOI: 10.3389/fsoc.2025.1521396
4. Broch T. B. The cultural sociology of sport: a study of sports for sociology? // American Journal of Cultural Sociology. – 2022. – Vol. 10. – P. 536. – DOI: 10.1057/s41290-022-00177-y.
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni. Mamlakat taraqqiyotining 2030-yilgacha mo'ljallangan ustuvor yo'nalishlari doirasida islohotlarni izchil davom ettirish va yangi bosqichga olib chiqishning qo'shimcha chora-tadbirlari to'g'risida, 16.02.2026 yildagi PF-21-son // Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi. – URL: lex.uz (murojaat sanasi: 06.07.2026).
6. Norqobilov M. N. Jismoniy tarbiya va sport: o'quv qo'llanma. – Toshkent: Vneshinvestprom, 2021. – B. 9.